

20
MUSEUM JULIEN VAN NERUM
HOEGAARDEN

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

Beter dan een spaarpot
open aan DEPOSITOBOEKJE

- brengt een flinke rente op
- is onmiddellijk beschikbaar
- automatische verzekering "verdubbeld kapitaal"

ANK VAN BRUSSEL NV

AGENTSCHAP HOEGAARDEN

Erratum aan Alpaïdis nummer 18

Bladzijde 11, 21e lijn : lezen "Aug. Ferdinand Stes stamde"
in plaats van "De gebroeders Stes stamden".

Bladzijde 12, 11e lijn : lezen "universitaire studies"
in plaats van "theologische studies".

ENNEUCKER

tf 016/76161

tan van
ten en gebakken
voor fijnproevers

orgt ten huize

lakkere wijnen

en

fijne likeuren

alle rookartikelen

JAAK
MARCHAL
STERCKX

13 Doelstraat

tf 016/76578

Hoegaarden

MUSEUM JULIEN VAN NERUM

Vereniging zonder winstoogmerk
 Hangesloten bij het Verbond der Verenigingen zonder winstoogmerk
 en bij de Belgische Museumvereniging
 Statuten verschenen in het Belgisch Staatsblad van 19 januari 1967

Raad van Beheer: HUBERT VAN NERUM - ALBERT GUILUY - ROGER VERPOORT

Tarief van de publiciteit

Plaats	Volledige bladzijde	Vier maal volledige bladzijde	Holte bladzijde	Vier maal holte bladzijde	Kwart bladzijde	Vier maal kwart bladzijde	Eigenhandig ingelast met beperking
Tekstbladzijde	475 Fr	1700 Fr	250 Fr	900 Fr	130 Fr	450 Fr	200 Fr

Teksten overmaken en betalingen verzetten aan een Bestuurslid of aan:

ROGER VERPOORT - Penningmeester

Victor Hugostraat 203 - 1040 Brussel

PCR 1090.00 van de Bank van Brussel, Agentschap

DAILY te 1030 Brussel, voor rekening nr. A.37-21

van het Museum Julien Van Nerum, vzw

Wie een faktuur verlangt, gelieve 7% taks bij de hierboven aangehaalde
 tarieven te voegen a.u.b.

Het Bestuur is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aan-
 kondigingen en houdt zich het voorrecht ze na te zien vóór publicatie

Abonnementsvoorwaarden: gewoon abonnement 50 Fr per jaar
 steun-abonnement 75 Fr per jaar
 ere-abonnement minimum 100 Fr per jaar

Oplage: 500 exemplaren

Op de koft: Alhambic van Hougardie N.V.

Driemaandelyk kultureel tydſchrift uitgegeven door "De vrienden van 'tnieuwhuys"
Gedeponeerd bij de Koninklyke Bibliotheek van België, onder het nummer B.D.23.350
Hoofdzetel: Museum Julien Van Nerum, zen 4, Ernest Ouryſſtraat, 3320 Hoegaarden

Verantwoordelyke uitgever

H. VAN NERUM

Redaktieleider

A. BOESMANS

Presentatie

R. VERPOORT

De medewerkers ſchryven onder eigen verantwoordelykheid. De gedachte van hun artikels is niet noodzakelyk deze van het bestuur.

Hoger Beſchermkomitee

Eredoken: Ridder J. de NEEFF, Gouverneur van de Provincie Brabant

Leden: A. HETTICH, Burgemeester van Hoegaarden

E. ROWIE, Bestendig- Afgevaardigde van Brabant

P. ROCK, Direkteur-Generaal aan het Ministerie van Kultuur

J. VERBESSELT, Konſervator aan de Koninklyke Musea voor Kunst en Geſchiedenis

R. LEMAIRE, Professoer aan de Universiteit van Leuven

G. WINNEN, Docent aan het Rykshoger Instituut voor Vertalers en Tolken

Museumraad

Hoofdbeheerder en Algemene Kulturele Aktie

H. VAN NERUM

Museumkonſervator

A. GUILLUY

Algemene Administratie en Boekhouding

R. VERPOORT

Sekretariaat en Bemiddeling

MEVR. VERVOORT - JUFFR. DAYERS - H. TRITSMANS

Redaktie en Publikaties

A. BOESMANS - M. DODION - R. VERPOORT

Tentoonſtellingen

E. GROOTEN

Bibliotheek en Toeristische Dokumentatie

F. DOTREMONT - M. COLLIN

Kulturele en Artistieke Voorlichting

F. MANNAERTS - H. CIPERS

Kontrolle en Nazicht

J. HUBERT - E. VAN NERUM

Navorsingen

H. VAN NERUM - M. DODION - JUFFR. DAYERS

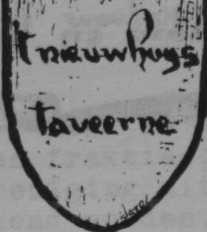
Briefwisseling te richten aan de betrokken dienst in de Hoofdzetel

De achtiende eeuwſataveerne an het Museum Julien Van Nerum zijn open:

op werkdagen vanaf 15.00 uur

op weekeinden en feestdagen vanaf 10.00 uur

Hoegaarden

1970

zesde jaargang

nummer 20

inhoud

• de harmonie van hoegaarden
haar naam en haar vaandel
vervolg

door hubert van nerum 6

• redt de natuur, redt uzelf
problemen en hun oplossingen

door bios 14

• natuurschoon rond alpaïdis

door augkris 19

• de V geslachten van hoegaarden

door de museumraad 22

• een akte van bescherming en verbintenis

25

• katalogus van de museumbibliotheek
vervolg

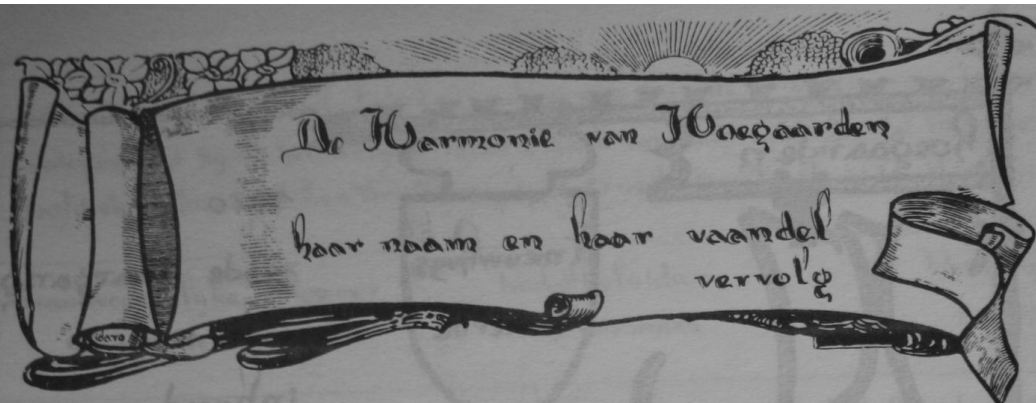
27

• de gête

33

• ereleden 1970

36

Om nu in de harmonie en haar Commissie het politiek evenwicht te herstellen, had de zangmeester Edmond Debroeck (katholiek) het nodige gedaan om zijn kleinkoosijn Joseph Putzeys (katholiek) tot de Commissie toe te laten, waar hij door de algemene vergadering tot Onder-Voorzitter was benoemd.

In december 1872 was de peer rijp. De katholieke harmonieleiden hadden aan de Commissie het verzoekschrift ingediend om het gemeentehuis te mogen verlaten en in de ruime zaal van " 't Cleyn Paradis " bij Theodoor Van Nerum te oefenen en te vergaderen.

De Commissie moest hierover beslissen, maar weigerde zich uit te spreken omdat de petitie niet wettelijk was gebeurd. Onder impuls van Joseph Putzeys en Alphonse Stockmans (eveneens katholiek), werd de zaak echter ter stemming voorgelegd aan alle harmonieleiden.

Vermits nu de katholieke leden de meerderheid van de harmonie vormden, behaalden zij de overwinning en drongen op een beslissing aan. De administratieve Commissie kon niet anders dan de meerderheid in het gelijk stellen. Dadelijk verhuisden de katholieke leden met hun vlag, instrumenten en meubels naar " 't Cleyn Paradis ".

Dokter Godts en zijn liberale volgelingen gaven zich echter niet zo snel gewonnen en riepen een bijzondere algemene vergadering samen, bestaande uit alle uitvoerende en niet uitvoerende leden van de vereniging. In deze vergadering vormden de liberalen de meerderheid en weigerden de stemming, door Joseph Putzeys en Alphonse Stockmans uitgelokt, te herkennen.

Zij veroordeelden de gepleegde inbreuk op de reglementen en gingen tot nieuwe verkiezingen over, met als resultaat dat J. Putzeys en A. Stockmans in de Commissie vervangen werden door de liberalen Arthur Putzeys (zoon van de Burgemeester) en de gemeente-onderwijzer Dierix.

Dit alles was slechts olie op het vuur, want de katholieke fractie van de vereniging weigerde op haar beurt de nieuwe Commissie te herkennen, die nu bijna uitsluitend uit liberale volgelingen was samengesteld. Anderzijds weigerde de liberale fractie hun katholieke collegas naar " 't Cleyn Paradis " te volgen en bleven op het gemeentehuis oefenen.

Hierdoor waren twee frakties ontstaan, die elk met eigen middelen concerten en muzieklessen gaven ; voorwaar een verwarde en nadelige toestand die onmogelijk nog langer kon blijven duren.

VII een weelge gemeenraadszitting

Op 10 februari 1873 kwam de gemeenteraad bijeen, om uit te maken, welke van de twee frakties; de liberalen of de katholieken, de echte muziekvereniging uitmaakte aan wie de wettelijke toelagen moesten toegekend worden.

De Raadszitting werd bijgewoond door Burgemeester Alex Putzeys (liberaal), schepen Henri Vandertaelen (katholiek), raadsleden Alex Nijs (katholiek), Dr. Jean-Baptiste Van Nerrum (liberaal), Dr. Godts (liberaal), L. Lambrechts (katholiek) F. Finoulst (katholiek), L. Lodewijckx (katholiek) Julien Nijs (katholiek) en Dewel (liberaal) met als gemeentesekretaris François Van Hagendoren.

Op de dagorde stond vermeld " décision à prendre concernant la Société de Musique les Mélomanes de la Grande Ghète ". Vijf leden van de gemeenteraad, namelijk Vandertaelen, Alex en Julien Nijs, Lodewijckx en Finoulst hadden volgend voorstel ingediend :

" Les exécutants réunis à la salle du Paradis, sont considérés par le conseil communal comme formant réellement la société de musique les Mélomanes de la Grande Ghète et par conséquent c'est à eux que revient le subsidie de la commune. "

Dit voorstel was opgemaakt door Joseph Putzeys en zijn kolon Leopold Lodewijckx.

Schepen Vandertaelen, die de Voorzitter was van de Harmonie, moest dit voorstel nader toelichten. Hij verklaarde dat uitvoerende harmonieleden er reeds meermaals op gewezen hadden, dat de zaal van het gemeentehuis onvoldoende was voor het oefenen van de harmonie en dat verschillende leden in december 1972 aan de nieuwe administratieve commissie, voorgezeten door Dr. Godts een verzoekschrift hadden ingediend, om in de ruime zaal van 't Cleyen Paradis te mogen bijeen komen.

Na stemming werd in 1972 hiervoor de toelating verleend en al het mobilair naar het nieuw lokaal overgebracht.

Enkele leden van de Commissie, waaronder Dr. Godts en Arthur Putzeys evenals de liberale harmonieleden hadden echter geweigerd hun collegas te volgen en waren op het gemeentehuis gebleven, waar ook zij muzieklessen gaven aan de jongeren. Tegenover dit conflict had de gemeenteraad nu als taak te beslissen, waar zich de echte zetel van de muziekvereniging bevond. Tot dusver de toelichting van Henri Vandertaelen.

Toen nam Dr. Godts het woord en verklaarde persoonlijk tegen de overgang naar een nieuw lokaal te zijn gekant geweest, "maar als voorzitter van de administratieve commissie, heb ik mij moeten onderwerpen aan de meerderheid der stemmen".

Daarop vroeg Dr. Van Nerum het woord en noemde als enige oorzaak van de huidige moeilijkheden, het volledig verwaarlozen van de doelstellingen der muziekvereniging en het niet naleven van haar reglement. Het bijzonderste doel, verklaarde hij, is de liefde voor de muziek te bevorderen en een gratis muzikaal onderricht te geven aan de kinderen van het dorp, zodat de vereniging dus eerder een muziekschool vormt dan een harmonie. Zij bestaat uit uitvoerende en niet uitvoerende leden, die allen tegenover de vereniging dezelfde plichten en rechten te vervullen hebben.

In algemene vergadering bijeengeroepen, einde december van elk jaar, belichtte Dr. Van Nerum, nemen alle leden deel aan de controle op het financieel beheer en aan de hernieuwing van de administratieve commissie, de enige en bevoegde uitvoerende macht van de vereniging. Overigens, Mijne Heren, vervolgde hij, berustte de overgang naar een nieuw lokaal, oorzaak van dit conflict, uitsluitend tot de bevoegdheden van de commissie.

Deze van 1872 stond haar rechten af en liet door de uitvoerders beslissen, maar deze inbreuk op de reglementen werd door de algemene vergadering veroordeeld. Deze hernieuwde bijna volledig de rangen van de commissie, terwijl een dringende oproep aan alle leden werd gericht, om het Cleyn Paradis te verlaten en terug te keren naar het gemeentehuis met alle mobiliair. Een kordate weigering was het antwoord, zodat de afscheuring bleef bestaan.

Moeten wij nu tussen komen, vervolgde Dr. Van Nerum? Al onze vorige gemeentebesturen beperkten zich tot de aanwakkering van de muziekvereniging, door de toekenning van subsidies, zonder zich in te laten met haar inwendige regeling en kleine ruzies.

Wij moeten hun voorbeeld volgen, want bij het nemen van een beslissing zou de toestand van verdeeldheid nog erger worden, de afgescheurde fractie zal in oppositie gaan tegenover haar administratieve commissie, die nochtans regelmatig verkozen werd in 1872.

Alleen deze laatste heeft het recht de subsidie te ontvangen en te laten beheren door haar schatbewaarder, volgens de door haar genomen beslissingen. Zij alleen moet trachten om de inwendige moeilijkheden op te lossen, zodat de gemeenteraad hier niet moet tussen komen, want bij dergelijke elementen van onenigheden, zou het bestaan van de muziekharmonie onmogelijk worden. Ik verwerp dus het voorstel, als onaanvaardbaar, in tegenstrijd met het reglement van de vereniging, hetgeen regelrecht naar de ontbinding zou leiden.

Daarop nam L. Lodewijckx het woord. Hij laakte de tussenkomst van de gemeenteonderwijzers, die invloed uitoefenden op de kinderen om zich bij de liberale muziekfractie aan te sluiten.

Burgemeester A. Putzeys antwoordde dat er op dat ogenblik slechts een enkele muziekmaatschappij te Hoegaarden bestond, waarvan de afgescheurde katholieke fractie een miniem gedeelte uitmaakte. Hij voegde zich bij de zienswijze van Dr. Van Nerum en oesloot lezing te geven van art. 87 der gemeentewetten, waardoor elke genomen beslissing door een gemeenteraad, buiten zijn bevoegdheden om, mag vernietigd worden. Dit wilde zeggen dat zelfs, moest er over het ingediende voorstel beslist worden, deze beslissing door de gemeenteraad als ongeldig kon verklaard worden.

Na al deze opmerkingen en op aandringen van de vijf onder-tekenaars van het voorstel, werd dit laatste toch ter stemming gebracht. De zes katholieken keurden het voorstel goed, terwijl de vier liberalen protesteerden en weigerden, onder voorwendsel dat dit buiten de bevoegdheden trad van de gemeenteraad. De liberalen beriepen zich op art. 87 van de gemeentewetten, om de stemming als ongeldig te verklaren, terwijl de katholieken ze echter als geldig beschouwden. Het was een woelige zitting geworden, waar beide partijen in het gelijk dachten te zijn, maar geen van beide kon dit bewijzen.

VIII de strijd tussen "wit" en "zwart"

Ten teken van hun overwinning plaatste de katholieke fractie, achter de naam van haar harmonie de woorden : " local du Paradis ", om duidelijk het verschil met de liberale fractie aan te tonen.

Zegevierend trokken zij met hun vlag op kop rond het dorp, om op luidruchtige wijze de overwinning te vieren in 't Klein Paradijs, hun enig en wettig lokaal, waar de ganse nacht gedronken werd.

De gevolgen van de stemming vielen echter zeer nadelig uit voor beide partijen. De meerderheid had haar Voorzitter naar 't Klein Paradijs gevolgd, maar wegens gebrek aan de voltalligheid van de bijkomende instrumenten, moesten zij het harmonieschap opgeven om tot gewone fanfare te worden omgevormd.

De anderen waren op het gemeentehuis gebleven, doch eveneens onmachtig om een eigen harmonie op te richten. Zij waren er dus niet op vooruit gegaan, integendeel.

In september 1873 was het kermis te Hoegaarden, maar deze mislukte omdat de fanfare geen concert of bal kon houden, gezien de burgemeester elke gemeentetoelage had ingetrokken.

Hierdoor ontstonden grote onenigheden in het dorp, waar beide partijen zelfs handgemeen geraakten. Een maand later in oktober, stierf de Voorzitter Henri Vandertaelen en bood ook Dr. Van Nerum zijn ontslag aan, die alle hoop op verzoening had opgegeven.

Alsdan werd Leopold Lodewijckx tot nieuwe voorzitter gekozen en laaide de strijd tussen " wit " en " zwart " , zoals de liberalen en katholieken genoemd werden, heviger dan ooit op.

Op 7 februari 1874 werd door zes leden van de administratieve commissie aan de Burgemeester een verzoekschrift gericht, om de fanfare in de zalen van het gemeentehuis een concert te laten houden en er opnieuw de muzieklessen te laten doorgaan, die sedert de ontstane ruzie ten zeerste waren verwaarloosd.

Dit verzoekschrift was voornamelijk het plan van de zangmeester Edmond Debroeck, ingevolge het feit dat de meeste kinderen uit de gemeenteschool, door hun onderwijzer naar de liberale fractie werden overhaald.

Op de Raadszitting van 10 april kwam het feit ter sprake. De Burgemeester antwoordde dat het muziekonderricht, gegeven op het gemeentehuis door betaalde musici, nooit opgehouden had te bestaan, terwijl de diverse inbreuken op het reglement bedreven werden door de uitvoerders van " 't Cleyn Paradis ", die sedert de algemene vergadering van december 1872 geweigerd hadden, hun regelmatig verkozen administratieve commissie te herkennen.

Dr. Van Nerum vroeg hier het woord en zegde dat het ogenblik voor de gemeenteraad aangebroken was, om zich ernstig met de gemeentebelangen bezig te houden en niet met partijbelangen. De ontstane verdeeldheid in de rangen van de muziekvereniging is een voldongen feit geworden en lijkt op een kwaal die alleen door de tijd kan genezen worden. Twee rivaalverenigingen bestaan, laat ze leven en ontwikkelen in volledige vrijheid, zonder aan de ene of aan de andere een bepaald voorrecht toe te staan.

Daarop verscheen Lodewijckx, die tot Schepen was benoemd, met volgend voorstel : de concert- en muziekzaal van het gemeentehuis moeten ter beschikking gesteld worden van de muziekharmonie, die haar oefenzaal heeft in 't Paradijs. Zij werd wettig erkend en door de algemene vergadering bekrachtigd, als de enige en echte vereniging van " Les Mélomanes de la Grande Ghète ". Hij verzoekt dit voorstel ter stemming te brengen.

De Burgemeester laat opmerken dat de laatste zin van het voorstel, dewelke de basis van het vorige uitmaakte, twee punten bevat :

- de gemeenteraad heeft geen enkel recht een muziekmaatschappij te stichten of te erkennen. De beslissing van 10 februari 1873 moet dus als nietig aanzien worden.
- de algemene vergadering van 3 maart 1873 door de administratieve commissie bijeengeroepen, heeft alleen gestemd over de zaak, waar de oefeningen zouden gehouden worden.

Hij gaf echter wel zijn akkoord om de gemeentezalen ter beschikking te stellen van elke vereniging, die de nodige waarborgen kon voorleggen om openbare feestelijkheden in te richten hetzij met een liefdadigheidsdoel, hetzij met een doel van zuiver vermaak. Hij stelde voor de zalen om de beurt en op verschillende dagen ter beschikking te stellen van de twee fracties, op voorwaarde dat Lodewijckx het slot van zijn voorstel wilde intrekken.

Deze laatste weigerde met klem een verworven recht te loochenen, zodat het voorstel niet ter stemming werd gebracht. Woedend verlieten Burgemeester Putzeys, Dr. Godts, Dr. Van Nerum en Dewil de zitting, die door Schepen Julien Nijs werd voortgezet en de zaak ter stemming bracht.

Het voorstel Lodewijckx werd dan door de zes overblijvende leden, die de meerderheid uitmaakten, goedgekeurd, namelijk door Julien Nijs, Leopold Lodewijckx, L. Finoulst, Lambrechts Gilis en Jozef Van Autgaerden.

Zodoende kon de fanfare van 't Paradijs voortaan haar concerten en muzieklessen houden op het gemeentehuis, terwijl zij in " 't Cleyen Paradis " bleven oefenen en vergaderen.

In september 1874 was er nog altijd geen verandering gekomen. Beide partijen maakten hun eigen kermisprogramma op en wilden het opzet van hun tegenstrever dwarsbomen. De liberalen, in de onmogelijkheid een concert te geven, deden beroep op de harmonie uit Geldenaken. De maandag heerste er grote opwinding in het dorp. Het muziek uit Geldenaken was op komst en kwam regelrecht naar het Klein Paradijs, waar de mannen van Lodewijckx gereed stonden om uit te gaan. Toen de twee groepen voor elkaar stonden, wilde de ene voor de andere niet uit de weg en werd het een algemene vechtpartij, waartussen zich het volk van Hoegaarden mengde en verschillende muziekinstrumenten vernield werden. Het kermisprogramma viel volledig in duigen.

IX de Begroting van 1875

In Oktober 1874 moest het begrotingsplan voor 1875 worden goedgekeurd. De katholieken hadden echter een schrijven gericht aan het gemeentebestuur, waarin zij een toelage van 1.000 fr vroegen ten gunste van de harmonie.

Dit schrijven was ondertekend door P. Michotte, Jozef Van Autgaerden, C. Stockmans, H. Thomsin, J. Stockmans, brouwer Julien Van Nerum, Alexandre Lories en hun sekretaris Eduard Lintermans en tegengetekend door L. Finoulst, Leon Dumont en Jean-Baptiste Putzeys (vader van Jozef Putzeys).

Het verzoekschrift was opgesteld door Edmond Debroeck en Jozef Putzeys.

In november kwam de gemeenteraad samen om hierover te beslissen. De liberalen wilden de 1.000 Fr tussen de twee muziekfrakties verdelen, maar de mannen van " 't Cleyne Paradis " weigerden, onder voorwendsel dat er maar één echte maatschappij bestond, die van hen.

De zaak werd andermaal ter stemming gebracht en de katholieken behaalden de overwinning met 7 tegen 4 stemmen.

Dan drongen de liberalen op de straatverlichting aan en vroegen hiervoor een krediet van 1500 Fr. Hun voorstel werd door de tegenpartij verworpen met 6 stemmen tegen 4 en een onthouding (Alexandre Nijs).

De Burgemeester begaf zich naar de Bestendige Deputatie, die in haar zitting van januari 1875 de toelage voor de muziekmaatschappij afschafte en het gevraagde krediet der straatverlichting goedkeurde.

Nu kwam de grote slag, de katholieken wilden de liberale heerschappij te Hoegaarden voor goed onttronen. Op 26 oktober 1875 werd door L. Lodewijckx, Jozef Putzeys, L. Finoulst, Jozef Van Autgaerden, brouwer Julien Van Nerum, Julien Nijs, Alexandre Nijs, S. Nijs, Ch. Van Herbergen, J.H. Gilis, Lambrechts, Edmond Debroeck, J. Delatin, Ferdinand Van Hagendoren en nog enkele anderen te Hoegaarden, onder de Graaf van Meldert, een officiële katholieke partij opgericht, met haar lokaal in " 't Cleyne Paradis " .

Bij de eerstvolgende gemeenteverkiezingen behaalden zij de meerderheid met 23 stemmen.

Dadelijk eisten zij het ontslag van Burgemeester Putzeys, die in een woelig debat uitriep " Ik wil me niet terugtrekken voor enkele zatlappen der gehuchten ".

Zijn val was echter nakend. Lodewijckx en Van Autgaerden werden tot schepenen verkozen, want in de gemeenteraad bleef hij slechts met Dr. Godts over, vermits Dr. Van Nerum en Dewil niet herkozen werden.

De nieuwe bewindsploeg schafte onmiddellijk het verlichtingskrediet af, waartegen de Bestendige Deputatie op 19 maart 1876 in verzet kwam en het krediet opnieuw instelde. Maar in mei van hetzelfde jaar, zonder zich om de beslissing van de Deputatie te bekommeren, schafte de katholieke meerderheid van de gemeenteraad, de lantaarnen af met 6 tegen 2 stemmen (A.Putzeys en Godts).

Diezelfde dag deed Dr. Godts de lantaarnen echter aansteken. De katholieken verweten hem, dat hij art. 90 van de gemeentewetten had geschonden, waarin uitdrukkelijk vermeld stond dat de genomen beslissingen door de gemeenteraad moesten uitgevoerd worden. Maar Dr. Godts riep uit voor al wie het horen wilde : " de kadodders vrezen het licht om in het duister hun geploeter te blijven uitvoeren ".

Joseph Putzeys, ofschoon niet tot de gemeenteraad behorend richtte samen met Lodewijckx een verzoekschrift tot Koning Leopold II. De Koning vaarligde een besluit uit, waardoor het verlichtingskrediet nietig werd verklaard en de toelage aan de fanfare onherroepelijk bekrachtigd werd. In augustus 1876 toen het Koninklijk Besluit aan de gemeenteraad werd voorgelezen, werd het een zeer woelig debat, waar witten en zwarten hoge woorden wisselden.

Burgemeester Putzeys verliet de zaal en diende enkele tijd later zijn ontslag in.

X twee muziekmaatschappijen te Hoegaarden

Leopold Lodewijckx volgde Putzeys in februari 1877 als Burgemeester op, terwijl Finoulst tot schepen werd benoemd en A. Putzeys samen met Godts als gemeenteraadsleden in de oppositie traden.

Toen grepen ook in de Administratieve Commissie wijzigingen plaats, waar Arthur Putzeys (zoon van de ex-burgemeester) door Joseph Putzeys werd vervangen.

Dertien jaren lang had de strijd in en rond de muziekvereniging geduurd, maar vanaf dat ogenblik scheen er een rustigere periode te zijn ingetreden. De fanfare van Voorzitter Lodewijckx bleef in het Klein Paradijs vergaderen, vanaf 1890 opengehouden door de gemeenteontvanger Achille Meddaerts. Zij maakte grote vorderingen en zou bloeiend blijven voortleven.

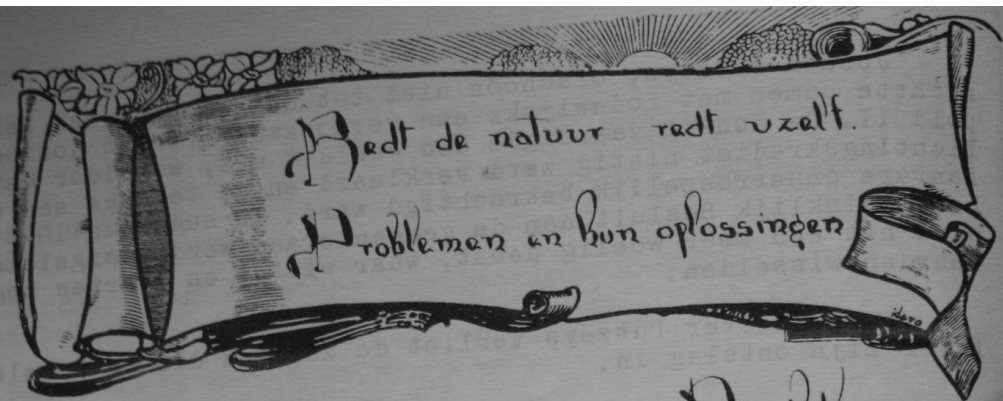
Langs de andere kant werd Arthur Putzeys in 1891 tot Schepen en in 1896 tot Burgemeester van Hoegaarden verkozen, terwijl de katholieken de meerderheid in de gemeenteraad verloren. Hij herstelde de liberale macht en breidde ook de liberale muziekfractie uit, zodat er vanaf toen te Hoegaarden twee fanfares bestonden, die beiden onder dezelfde naam maar met verschillende kleur, hun werking uitvoerden en oestendig verbeterden.

In 1897 overleed L. Lodewijckx. Hij werd als Voorzitter van de katholieke muziekvereniging vervangen door Jules Evrard die de leiding waarnam tot in 1914 bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog.

Anderzijds werd de liberale fanfare voorgezeten door Arthur Putzeys die niets onverlet liet om te Hoegaarden de kunst en de muziek te bevorderen.

Om nu de verdere ontwikkeling van deze twee muziekmaatschappijen te bespreken, dienen we hun te splitsen en elk afzonderlijk te behandelen.

... wordt vervolgd ...

Problemen

Ontbossing.

De ontbossing van een landschap heeft voor gevolg dat het regenwater niet meer via het plantendeck verdompt, waardoor ernstige klimaatsveranderingen kunnen optreden. Het bodemwater dat niet meer opgeslorpt wordt door de wortels van planten, veroorzaakt erosiestromen, die het landschap afkalken. Deze twee gevolgen van de ontbossing doen de kleinere begroeiing verdwijnen waardoor een uitermate dor en schraal landschap ontstaat, daar de wind vat krijgt op de voedingsbodem en deze overal als stof meedraagt. Dit is de geschiedenis van het vroeger rijk beboste Spanje, dat nu tot een armzalig land gederogereerd is. Ook Italië staat er slecht voor. Door ontbossing in de Zuidelijke Alpen werden aanzienlijke massa's water niet meer door het plantendeck vastgehouden. Hierdoor ontstonden dan de zo gevreesde overstromingen die onlangs de Noord-Italiaanse vlakte teisterden.

Bezoedeling.

Lucht: in 1960 werden over gans de wereld 75 miljoen ton zwaveldioxide, afkomstig van industrie en huisverwarming, in de atmosfeer geloosd. Tel daarbij de hoeveelheden zwavelwaterstof, fluorwaterstof en stikstofdioxide. Dit zijn niet enkel onwelriekende gassen, maar tevens zeer giftige gassen. De roetproductie neemt jaarlijks toe, waardoor verschillende kankerverwekkende deeltjes in de lucht

vrijkomen en zich in onze adembalingswegen atzetten. In New York heeft de hoeveelheid zwaveldioxide in de lucht zulke vormen aangenomen dat men vreest voor het normale denkvermogen van de stadsbewoners. De smog van Londen en het Ruhrgebied eisten reeds vele slachtoffers. Antwerpen gaat nu hetzelfde pad op.

ivieren.

Verzuim van onze waterbekkens heeft geleid tot het verdwijnen van elk dierlijk en plantaardig organisme. Zelfs bacteriën schijnen in deze « open riool » niet meer te gedijen. Onze waters bevatten stoffen die noch langs chemische weg, noch langs biologische weg afbreekbaar zijn.

In West-Duitsland heeft men na veel moeite en zware investeringen het eindelijk zo ver gekregen dat de bevolkingstationair geworden is, waar hij vroeger met de dag toenam. Deze vervuiling is voornamelijk te wijten aan het lozen van afvalwater van industriën en van onafbreekbare wasmiddelen.

Als grote vergaarbak van al dit rivierwater dient dan deze. Deze wordt bovendien nog verontreinigd door het overvloedig uitstorten van stookolie. Deze olie vormt een uiterst dunne en uitgestrekte oppervlaktefilm waardoor het zonlicht moeilijk doordringt. Hierdoor kan het plankton zich onvoldoende ontwikkelen waardoor het voedsel voor hogere dieren en vissen vermindert. Viel dat ene feit van de Torrey Canyon is zo noemenswaardig, wel het dagelijks lozen van tankschepen, die er oorzaak van zijn dat de ganse oeeaan door een olielaag bedekt wordt. Ook de zeervogels worden door deze olie aangetast. Hun pluimen kleven aan elkaar, waardoor zij zich niet meer tegen het water en de koude kunnen beschermen en sterven aan longontsteking.

Vooral in zee heerst ook het probleem van de radioactieve afval, die vooral door wieren wordt opgeslagen. Deze afval concentreert zich in plantenetende dieren en vissen en verder in vleesetende dieren om tenslotte in de menselijke organen te worden opgeslagen. Het gevaar dat hieruit volgt spreekt voor zichzelf. Deze bezoedeling van rivieren en zeeën heeft eveneens voor gevolg dat de drinkwatervoorziening een acuut probleem is geworden.

P

esticiden.

Onder pesticiden verstaan we alle chemische stoffen die in de natuur uitgestrooid worden om allerlei schadelijke insecten en onkruiden te vernietigen. Zonder twijfel zijn er aan het gebruik van pesticiden voordelen verbonden, maar ook nadelen. Als men weet dat ddt bij $25^{\circ}\text{--}30^{\circ}\text{C}$ in bepaalde hoeveelheden met water vermengd vluchtig is, dan kunnen we hieruit besluiten dat dit insecticide in het atmosfeergebied kan voorkomen. Dit werd trouwens aangetoond door onderzoekingen van de atmosfeer boven Pittsburgh, die ddt bevatte. Bij gestorven zeevogels in Engeland, dus buiten het landbouwgebied, stelde men sporen van ddt vast zowel in het lichaam als in de eieren. Dit werd eveneens vastgesteld bij pinguïns die op de Zuidpool leven. De pesticiden verspreiden zich dus over de ganse atmosfeer. Dat de mens erdoor aangetast kan worden is dus niet denkbeeldig. Bovendien blijkt uit verslagen van de Wereldgezondheidsorganisatie dat het weerstandsvermogen van de insecten die aan de landbouw schade berokkenen, in 1962 reeds 4-5 maal groter geworden was dan in 1956. De uitgaven aan insecticiden verhoogden in enkele jaren van 280 milj. fr. tot 400 milj. fr. in 1965. De doelmatigste bestrijding van insectenplagen is dus van biologische aard onder andere door een rijke vogelstand.

Landschapsvernietiging en bedreigde dieren en plantsoorten.
Buiten de ontbossing kunnen we nog de landschapsvernietiging vermelden. Deze neemt vooral in België ernstige afmetingen aan door de lintbebouwing en de steeds toenemende industrialisering, door de stedenbouw en het ondoordacht uitbouwen van de infrastructuur. De weinige stukjes natuur die overblijven worden vernield door overdreven toerisme en ongecontroleerde recreatie. Bovendien wordt door het recht trekken van rivieren en het aanleggen van stuwdammen het natuurlijke karakter van het landschap vernietigd. Dieren worden over de ganse wereld bedreigd door visvangst, jacht en vogelvangst.

Enkele cijfers uit het "Czechoslovak life" tijdschrift illustreeren deze moordzaak: 42.000 vossen, 1.500 dassen, 15.000 sperwers, 1.500 havikken, 20.000 buizerden, 15.000 bonte kraaien, 68.000 eksters en anderen voor een totaal van een half miljoen per jaar. Een andere bedreigde diersoort is de walvis die door de ontwikkeling van de moderne jachttechnieken met volledige uitroeiing bedreigd wordt.

Oplossingen en Acties

Al deze problemen worden duchtig aangepakt in het natuurbeschermingsjaar 1970, uitgaande van de Raad van Europa. Volgende oplossingen en acties zullen verder worden uitgewerkt:

- ☞ het oprichten van staatsreservaten en groenzones;
- ☞ degelijke wetgeving in verband met ruimtelijke ordening;
- ☞ opleiding van de kinderen in een geest van samenleving met de natuur, om later tot een mensheid te komen die "natuurbeschermend" denkt;
- ☞ verplichting voor de schepen om hun stookolie in

- in specifieke haveninstellingen te lozen zoals dit in Rotterdam reeds gedeeltelijk het geval is ;
- ☛ vangstlimieten of vangstverbod vaststellen voor bedreigde diersoorten ;
 - ☛ oprichten van internationale reservaten als bijvoorbeeld het versmelten van Hoge Venen en Eitel als één natuurpark ;
 - ☛ biologische aanpak van de insectenbestrijding ;
 - ☛ verbod op het lozen van atvalproducten in water en lucht ;
 - ☛ speciaal voor ons land : bescherming van de vogelstand die op viervoudige wijze bedreigd is, namelijk door insecticide, milieuverstoring, vogelvangst en jacht ;
 - ☛ behoud van onze bossen. Eerst en vooral denken we dan aan Heverleebos, maar het mag niet enkel blijven bij een beschermen en beheren van het bestaande groen door dit zeer ontoereikend is. Nieuwe groenzones dienen aangeplant, vooral in en om de steden. Een degelijke planning in verband met ruimtelijke ordening en protest tegen grondspeculatie zijn de enige wegen om dit doel te bereiken. Als dit in andere landen mogelijk is, waarom dan niet in België ?

Wat ons hier te doen staat is het propaganderen van de kennis en de liefde tot de natuur en het verspreiden van de natuurbeschermingsgedachte. Voor eventuele actie kunnen we terecht bij volgende verenigingen :

- ☛ Ornithologische Commissie Konsem, Vinavestraat 35, Konsem
- ☛ Ornithologische Commissie Vertrijk, Roosbeekstraat 27, Vertrijk
- ☛ Belgische Jongdbond voor Natuurstudie, Afdeling Leuven, Aarschotse Steenweg 59, Wilsele
- ☛ Vrienden van Heverleebos en Weerdaalwoud, Gemeentehuis Heverlee

natuurschoon

rond

alpaïdis

Maar de lezer, wanneer ik U schrijf over de natuur in Hoegaarden, richt ik mij hoofdzakelijk tot de streek van Rommersom. Deels omdat ik als kind mijn eerste ontdekkingen deed in deze streek en anderzijds omwille van zijn grote verscheidenheid wat betreft fauna en flora. In amper vijf minuten tijd kan men van de vochtige Eteoeveren naar de droge gronden van de zandkuil gaan. Doorheen de weiden van het cultuurlandschap slingert zich de Eete, omgeven door dichtbegroeide oevers die een rijke bron bewaren aan dieren en planten. Sinds een paar jaren heeft de reuzenbalsemie zich een plaats veroverd in de florawereld. De gele iris, de grote lisdodde en de arondskelk zijn prachtige planten die ieder jaar opnieuw verschijnen. Voor wat de dieren betreft is Rommersom één van de rijkste gebieden in het Hoegaardse. Langs de Eete vinden we de oeverloper, het waterhoentje, de wilde eend. Op de weilanden huizen

ieder jaar weer kieviten. Deze laatste en de wilde eend zijn tot broeden overgegaan. De wintergasten beperken zich niet alleen tot de algemeen voorkomende vogelsoorten zoals riet-
fossen, wintertalingen, blauwe reiger, kokmeeuwen en do-
daarsen, maar er werden ook meer zeldzamere vogel-
soorten opgemerkt onder andere de buizerd, watertolken,
woudaapjes, ganzen en zelfs wilde zwanen. Tijdens de zo-
mermaanden is het onderscheid tussen de droge en vochtige
gronden opvallend. Langs de spoorwegberm broedt de tapuit.
Ipmper tien meters verder broedt ieder jaar een kolonie bos-
rietzangers in een rietveldje. In de wanden van de zand-
kuil heeft zich sinds een viertal jaren een kolonie oeverzwa-
luwen gevestigd.

Wat de prooivogels betreft, mogen we ons verheugen over de
regelmatige braadgefallen van de torenvalk. Bos- en rons-
vil worden ook vaak opgemerkt tijdens de zomermaanden,
maar hun nest werd nooit gevonden. Doorheen het struik-
gewas wemelt het ieder jaar van de zogenaamde bladvogels:
fitis, tsjit, tsjot, tuinfluier, grasmus, snor, nachtegaal,
grote en kleine karekiet. Minder opvallend, maar toch
regelmatig zagen wij de kerkuil, bonte vliegenvanger,
steenuil en de klapekster.

Verheugend is ook het feit dat de vos opnieuw voorkomt
in deze streek. In de zomer van 1969 heeft men een
nest ontdekt. Weloos! enkele kortzichtigen vonden het
beter de jonge rossen uit te moorden. De bunzing en de
wezel weten zich in stand te houden, ondanks het steeds
groter wordende gevaar dat hun op de hielen zit. Een schuch-
tere poging tot het beschermen van onze holenbroeders waar-
toe ook de mezen behoren heeft ons doen inzien dat twee
mensen te zwak waren voor zulke taak. Van de 50 uit-
gehangen nestkastjes bleven er een 15-tal gespaard.
De anderen verdwenen of bleven stukgeslagen onder de
boom liggen. Op het einde van 1969 zijn we ook tot de
conclusie gekomen dat de tuinslaapmuis algemeen
voorkomt in onze streek. Tevens werd er ook een

kolonie vleermuizen ontdekt.

Na dit korte verslag zult u wellicht een inzicht krijgen in het groot aantal diersoorten die Goegaarden bevolken. Maar er zijn ook negatieve invloeden die zeer zwaar doorwegen. Vooreerst de schade die ieder jaar door de jagers wordt toegebracht. Elke zomer moet opnieuw jachtwild ingevoerd worden. De haazenstand gaat zienderogen achteruit. Het roofwild, waartoe ook de vos behoort, worden gretig vervolgd en onmedogenloos gedood. Daarbij komt nog de schade die de wandelaar toebrengt. Denken we maar even aan de talrijke vogelnesten die ieder jaar vernield worden. Het is zelfs zover gegaan dat men de nesten van mezen ging verwoesten en dat men de vier jongen van een torenvalk liet verdwijnen. Gochtans zijn dit twee vogelsoorten die 100% nuttig zijn.

Het steeds toenemend gebruik van vuurwapens die zowel schieten op beschermde als niet beschermde diersoorten, graait ook uit tot iets waaronder de natuur zwaar begint te lijden.

Maar de grote smat op de natuur wordt dit jaar gezet: de E. 5. De schade hierdoor aangebracht, zal onherstelbaar zijn.

De weg doorkruist de velden, de weilanden en de zandgronden en zal daardoor een einde stellen aan de broedplaats van de Kievit en het winterverblijf van een 200-tal snippen.

— augkris —

De V Geslachten van Woegaarden

Ter uitvoering van de oproep tot alle nakomelingen van de V Geslachten van Woegaarden (zie Alpaïn dis 18), werd door het Museum een Commissie in het leven geroepen om de zaak verder uit te werken. Hieronder volgt de beknopte samenvatting van haar werking.

Oprichting van een Commissie

In samenwerking met de "Vlaamse Vereniging voor Familiekunde", de "Service de centralisation des études généalogiques et démographiques de Belgique" en de Gulden Lelie, werd in de schoot van de bestuursraad van het Museum Julien Van Merum te Woegaarden, een "Genealogische en Heraldische Commissie" opgericht, belast met de studie over de "Contrerie der V Geslachten van Woegaarden".

Deze studie behelst:

- het opmaken van de geschiedenis der V Geslachten
- het opzoeken van de wettige afstammelingen
- het officieel erkennen der rechthebbers
- het instellen van een Grootregister
- het uitreiken van "attesten van afstamming" geldig verklaard door het Gemeentebestuur van Woegaarden
- het verschaffen van alle mogelijke genealogische en heraldische inlichtingen aan de rechthebbers
- de herinstelling van de "Contrerie der V Geslachten".

Wat is de "Contrerie der V Geslachten?"

In 1741 werd te Woegaerden door de vijf meest voor-
aanstaande, notabele en toonaangevende families uit die tijd,
namelijk de twee takken Sweerdts, Van Werum, Woer-
banx en Struys (of Struyt), allen behorend tot het Stam-
huis der Sweerdtsen, de "Contrerie der V Geslachten"
gesticht, ingevolge het testament van Landdeken W. Peeters,
ter uitvoering van een rijkbedeelde studiebeurs.

Deze contrerie gaf later tussen 1768 en 1780 aanleiding tot
de oprichting van vijf familie-gilden, die stambomen, ge-
nealogische fragmenten, kwartierstaten en wapenblazoe-
nen in hun grootboek opnamen, ten einde de basis te leggen
van een machtige familieconfederatie en om de rechthebbers
op de studiebeurs, die heden nog bestaat, te kunnen vaststel-
len.

Kelaas, rond 1865-70 ging de Contrerie teloor en stierven,
op één uitzondering na, ook de aangehechte familie-gilden
uit. Waar heden, een eeuw later, kon er na lange jaren
opzoeken, voldoende materieel vergaard worden, om de
Contrerie der V Geslachten terug tot haar recht te
brengen.

Vele families uit Woegaerden en elders, zonder het zelf te be-
setten, stammen af van Servatius Sweerdts en Catharina
Peeters, de stamouders van het Sweerdts-huis en wel langs
een van volgende basistakken:

- ∞ Servaes Sweerdts x Angelina Sweerdts
- ∞ Hubertus Sweerdts x Maria Anna Van Osmael
- ∞ Carolus Van Werum x Barbara Sweerdts
- ∞ Hendrik Woebanx x Maria Anna Sweerdts
- ∞ Hendrik Struys x Elisabeth Sweerdts

Wat dienen de nakomelingen te doen?

Al wie zijn afstamming, langs mannelijke of vrouwelijke

lyn, uit een van deze V Geslachten kan bewijzen, of er denkt uit af te stammen, en het recht tot opname in het Grootregister met toekenning van het atstammingsattest wil bekomen, wordt verzocht:

• een aanvraag te richten tot het Museum Julien Van Werum, Navorsingscommissie, Ernest Ourystraat, nr 4, 3320 Woegaarden (waar de zetel van de Confrerie gevestigd is en waar de oude panden en relikten der familiegidlen worden bewaard).

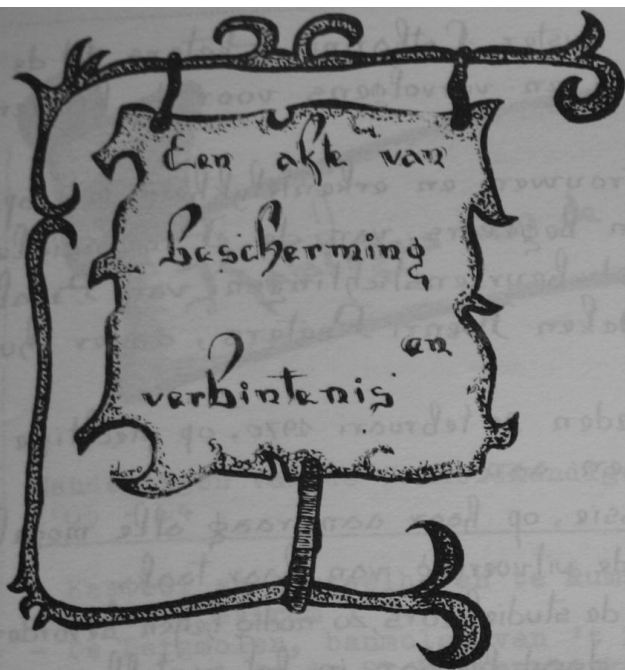
• het bewijs van atslamming uit een van de V Geslachten leveren, met inbegrip van plaatsen en data van geboorte, huwelijk en overlijden. Onvolledige atstammingsstaten kunnen eventueel door de Commissie bijgewerkt worden.

• de som van minimum 75 fr. storten op pcr. 1090.00 van de Bank van Brussel, Agentschap Nailly, te 1030 Brussel, voor rekening A-37-21 van het Museum Julien Van Werum, vzw, met de vermelding: "Confrerie der V Geslachten".

Deze storting omvat: de tussenkomst in de onkosten van attesten en opzoekingcn, het deelnemingsrecht tot opname in de Confrerie der V Geslachten. Zij geeft ambtshalve recht op het lidmaatschap van het Museum en een jaarabonnement op Alpaidis, tijdschrift waarin de geschiedenis der V Geslachten wordt gepubliceerd.

Voor alle verdere inlichtingen, zich wenden tot de voornoemde Navorsingscommissie.

De Museumraad

In aansluiting met onze bijdrage tot de "Geschiedenis van een Studiebeurs" (zie Alpaidis 16, 17 en 18), publiceren wij hier de kopij van een akte van bescherming en verbintenis, die onlangs door de Gouden Lelie (familiegilde Van Marum), in samenwerking met het museum, ten opzichte van de studiebeursstichting Deken W. Peeters, aan de Stu-

diebeurzenkommissie van de Provincie Brabant ingediend werd:

De Gouden Lelie, familiegilde Van Marum, gesticht in 1778 en gesproten uit de V Geslachten van Hoegaarden, erkend als vereniging zonder winstoogmerk (Belgisch Staatsblad van 25 juni 1964):

heeft tijdens haar algemene statutaire vergadering van 21 februari 1970, met eenparigheid van stemmen, besloten wat volgt:

- gezien haar diepe geboortheid aan de aloude tradities van haar voorouders,
- gezien het doel van haar stichting, door het voortgeslacht vastgelegd,
- gezien het naleven van haar statuten, inzake bescherming van stichtingen door familieleden ingesteld,
- gezien het in herinnering houden van haar overleden stam- en bloedverwanten,

en gedreven door:

- enerzijds de grote eerbied voor Deken W. Henri Peeters, die door zijn testament van 1739, de stichting van een studiebeurs verwezenlijkte, ten voordele van de

nakomelingen van zijn zuster Catharina Peeters tot de vijfde generatie inbegrepen en vervolgens voor de kinderen van Woegaarden,

- en anderzijds uit vertrouwen en erkentelijkheid ten opzichte van de beheerders en begevers van de Provinciale Commissie voor Studiebeurzenstichtingen van Brabant, die de stichting van Deken Henri Peeters, onder hun bevoegdheid hebben,

gaat de Gulden Lelie op heden 21 februari 1970, op plechtige wijze volgende verbintenissen aan:

- de hoger genoemde Commissie, op haar aanvraag alle mogelijke hulp en steun verlenen, in de uitvoering van haar taak,
- het dienstbaar maken van de studiebeurs, zo nodig helpen bevorderen,
- de kandidaten met raad en daad bijstaan in het opstellen van aanvragen en administratieve stukken,
- aan de afstammelingen uit de V. Geslachten en in 't bijzonder aan de ex-boursiers, het storten van kapitalen aanbevelen, om het eventueel verminderen van het bezit der stichting aan te vullen en uit te breiden,
- zo nodig medewaken over het gepast aanwenden der toegekende beursgelden door de betrokken rechthebbenden,
- de uitvoering van de laatste wilsbeschikkingen van de schenker, ten eeuwigen dage helpen eerbiedigen,
- de begevers van hulp zijn in de keuze tot aanduiding van rechten en genothebbers, zo op haar beroep wordt gedaan,
- al het mogelijke doen, op goedkeuring van de Commissie, om de bloei en de goede werking van de stichting te bevorderen.

Uit hoofde van rechtstreekse afstammelingen van Deken Henri Peeters' zuster Catharina Peeters, wordt de uitvoering van huidige akte van verbintenis toevertrouwd aan de "Dienst voor bescherming van gildestichtingen" der Gulden Lelie, handelend in samenwerking met de Navorsingscommissie van het Museum Julien Van Merum.

gezien en opgemaakt te Woegaarden □ 21 februari 1970 □

Voor de Gilderaad

Raadsheer

Jules Van Merum

Ouderdomsdeken

Leon Van Merum

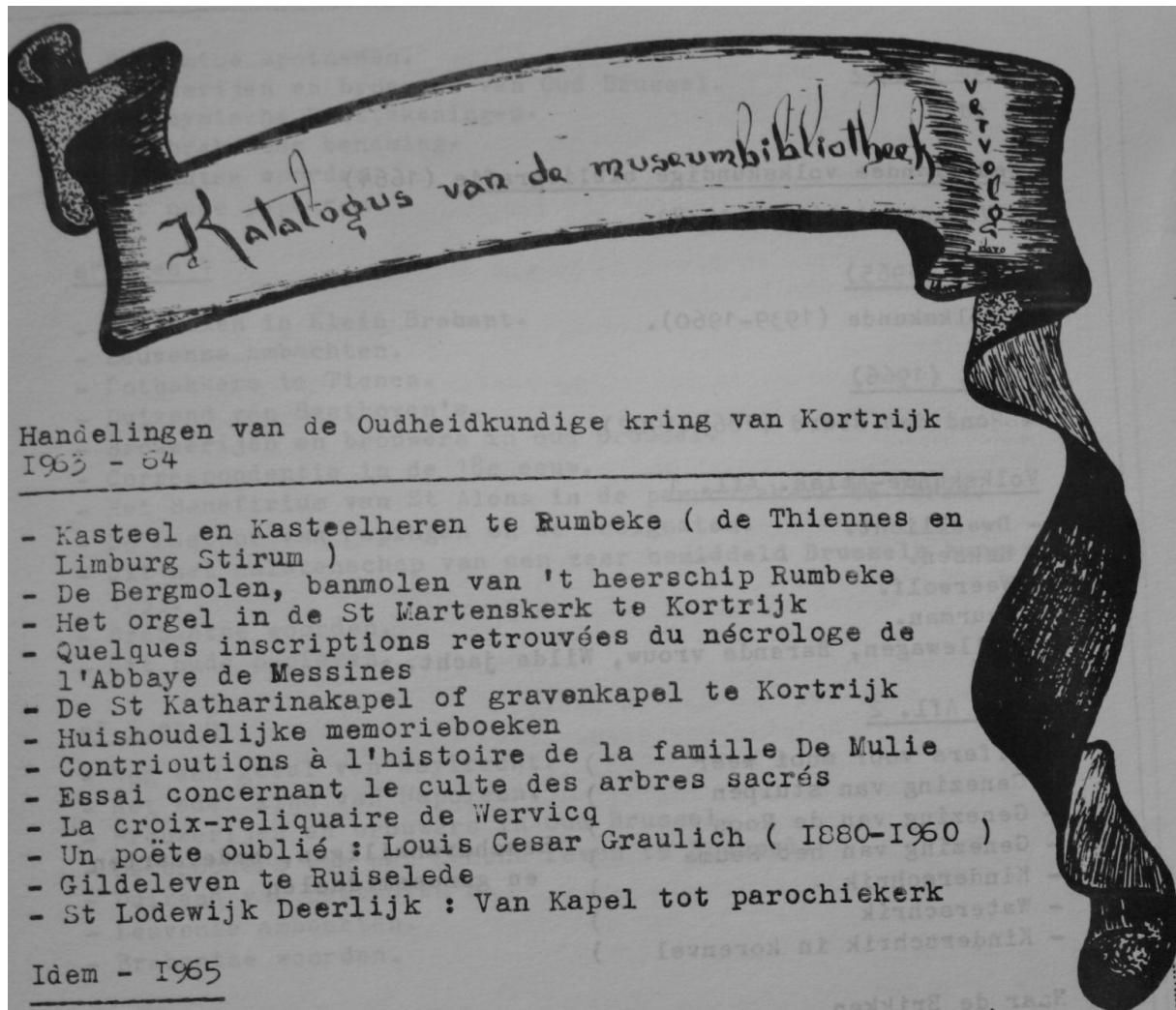
Onderdeken

Charles Van Merum

Voor de Museumraad

Voorzitter

Hubert Van Merum

Handelingen van de Oudheidkundige kring van Kortrijk
1963 - 64

- Kasteel en Kasteelheren te Rumbeke (de Thiennes en Limburg Stirum)
- De Bergmolen, banmolen van 't heerschap Rumbeke
- Het orgel in de St Martenskerk te Kortrijk
- Quelques inscriptions retrouvées du nécrologe de l'Abbaye de Messines
- De St Katharinakapel of gravenkapel te Kortrijk
- Huishoudelijke memorieboeken
- Contritiouns à l'histoire de la famille De Mulie
- Essai concernant le culte des arbres sacrés
- La croix-reliquaire de Wervicq
- Un poëte oublié : Louis Cesar Graulich (1880-1960)
- Gildeleven te Ruiselede
- St Lodewijk Deerlijk : Van Kapel tot parochiekerk

Idem - 1965

- Baron J.B. de Bethune en de Neogothiek (1821-1894)
- Visite à l'église St Barthélemy de Mouscron
- De Plaatsmolen van Rumbeke
- De Familie Webber
- Courtrai sous Louis XV
- L'affaire de St Genoïs
- Découverte archéologique à Mouscron
- A la Cour de Marguerite d'Autriche
- Les trois Sièges de Courtrai
- Bij een Professie in het Begijnhof
- De eerste Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk
- Den troost der Armen
- Een soldatenbrief uit 1813
- Les Bons de Ville de Mouscron en 1914/18
- Het Middeleeuws goed " Ter Halle " ten dode opgeschreven
- Les Vicinaux du Courtraisis

Jaarboek van de Belgische Commissie voor Volkskunde (1958)

- Verslagen, lijsten, inventarissen en bibliografie

Idem 1959 - 1960 - 1961

Idem (1962)

- idem

Nederlandse volkskundige bibliografie (1664)

- Volkskunde (1888-1938).

Idem. (1965)

- Volkskunde (1939-1960).

Idem. (1966)

- Pond den Heerd (1865-1902)

Volkskunde-Atlas. Afl. 1

- Dwaallicht.
- Heksen.
- Weerwolf.
- Vuurman.
- Hellewagen, Barendse vrouw, Wilde jacht.

Idem. Afl. 2

- Offers voor mooi weer)
 - Genezing van stuipen)
 - Genezing van de Roos)
 - Genezing van het Reuma)
 - Kinderschrik)
 - Waterschrik)
 - Kinderschrik in korenvel)
- Beschermheiligen, bedevaarten
en geneesmiddelen

Naar de Brikken

- De brikkenbakkers uit het Maasland

De oorlog te Dickebusch en omstreken 1914/18

- Uit een oorlogsdagboek.

Volks--Diergeneeskunde

- Het paard, het rund, het varken, het schaap en de geit, de hond, de kat, het pluimvee, het hoen, de eend en de duif, het konin, de ratten.
- Paardendokter.
- Beschermheiligen.

Eigen Schoon en de Brabander, jaar 1959

n° 1 en 2

- Duizend van Beethoven's.
- De Broederschap van St Rochus te St Genesius Rode.
- De Broeders van het Gemene Leven te Brussel (1422-1595).
- Wezembeekse geslachten en hun familienaam.
- De Boerenbruiloft in Klein Brabant.

- Brabantse spotnamen.
- Brouwerijen en brouwers van Oud Brussel.
- Toponymische kanttekeningen.
- Westbrabantse benaming.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.

n° 3 en 4

- Spotnamen in Klein Brabant.
- Leuvense ambachten.
- Fotbakkers te Tienen.
- Duizend van Beethoven's.
- Brouwerijen en brouwers in oud Brussel.
- Correspondentie in de 18e eeuw.
- Het Benefirium van St Alena in de parochiekerk te Vorst.
- De Pastoor van Pepingen en de Assignaten.
- Uit het nalatenschap van een zeer bemiddeld Brussels burger in 1733.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.

n° 5 en 6

- Nog een geval van asylrecht.
- Het edel kind van Napoleon.
- Brouwerijen en brouwers in Oud Brussel.
- De broeders van het Gemene Leven te Brussel.
- Duizend van Beethoven's.
- Leuvense ambachten.
- Brabantse woorden.

n° 7 en 8

- Een klooster te Brussel onder de invloed der Devotio Moderna St Elisabeth van den Berg Sion (1432-1500).
- De voorouders van Jan III, hertog van Brabant en van Willem III, graaf van Holland (waarin Alpaïdis van Hoegaarden).
- Meerbeek en zijn verleden.
- Brouwerijen en brouwers in Oud Brussel.
- Leuvense ambachten.
- Duizend van Beethoven's.
- Brabantse woorden.
- Uit het vroegere volksleven.

n° 9 en 10

- Maurits Sacré (1883-1934) en zijn huldiging in 1903.
- Het ontstaan en de ontwikkeling van de Parochie Merchtem.
- De steltenlopers van Merchtem.
- Oud Merchtem.
- Duizend van Beethoven's.
- Het volksgericht bij Hendrik Conscience.
- Kinderspel, verdoenen straatbeeld.
- Vroomheid in het Willebroekse Vaartland.

- Brabantse woorden.
- Uit het vroegere volksleven.

n° 11 en 12

- Een klooster te Brussel onder de invloed van Devotio Moderna.
- De voorouders van Jan III van Brabant en Willem III v. Hol.
- De gemeente Halle.
- Brouwerijen en brouwers in oud Brussel.
- Duizend van Beethoven's.
- Meerbeek en zijn verleden.
- Brabantse woorden.
- Uit het vroegere volksleven.
- Uit oude papieren.

Idem. Jaar 1960

n° 1 en 2

- De bibliotheek van Jan van Heylbrouck.
- Oude Brabantse geslachten. Paridaens.
- De gemeente Halle.
- Aardrijkskundige namen.
- Een middeleeuwse dam te Halle.
- Meerbeek en zijn verleden.
- Uit een dagboek van 1773.
- De voorouders van Jan III van Brab. en Willem III van Holl.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.
- Uit het vroegere volksleven.

n° 3 en 4

- De namen van de z.g. "Vlaamse Baardheilige" Wilgeforte of Ontkommere.
- Een klooster te Brussel onder de invloed der Devotio Moderna.
- De voorouders van Jan III van Brab. en Willem III van Holl.
- De Bibliotheek van Jan van Heylbrouck.
- Het Jezuitencollege te Halle.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.

n° 5, 6, 7 en 8

- Hulde aan Ir Paul Lindemans (leven en werk).
- Drie weken branchten ons voorbij Lindemans.
- Enkele aardrijkskundige, historische en toponymische wetenswaardigheden over de gemeente Herne.
- Het witloof te Evere.
- Uit het archief van onze "Brabantse woorden".
- Is de landrol inderdaad een jong werktuig ?
- De papiermolen te Vorst-Brussel, zijn voorgaande korenmolen en enkele voormalige toestanden van de papiernijverheid in Brabant.
- Oude uithangborden te Neerijse.
- Rentmeester in troebele tijden.
- Hakendover, een dorp verloor zijn landelijk karakter.

- Bestaat er een authentiek portret van St Jan Berchmans ?
- Oude verdedigingsmiddelen en toevluchtsoorden tussen Zenne en Zoniën.
- Hendrik Conscience over oorlog en krijgsdienst.
- Emblemen van de landbouw en het bedrijfsleven in de heraldiek.
- Brusselse vondelingen te St Kwintens-Lennik.
- Het bierverbruik te Tisselt.
- Brabantse woorden.

n° 9 en 10

- Aardrijkskundige straatnamen.
- Een preekstoel voor de Abdijkerk van Averbode in 1532.
- De voorouders van Jan III v. Brabant en Willem III v. Holland.
- Bijdrage tot de geschiedenis van de Leuvense universiteitsbibliotheek.
- Een spookgeschiedenis.
- Wind en watermolens te Evere en Schaarbeek.
- Een klooster te Brussel onder invloed van de Devotio Moderna.
- Brouwerijen en brouwers in Oud Brussel.
- Meerbeek en zijn verleden.
- Over kasseistampers en andere nachtraven.
- Het paardentuig.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.

n° 11 en 12

- Ontdekkingen van Gallo-Romeinse overblijfselen te Lot.
- Gillis van Breedeyck, stichter van de priorij van Zvenborren.
- Bijdrage tot de geschiedenis van Vrouwenpark.
- Meerbeek en zijn verleden.
- Bijdrage tot de geschiedenis van de Leuvense universiteitsbibliotheek.
- Een klooster te Brussel onder invloed der Devotio Moderna.
- De voorouders v. Jan III v. Brab. en Willem III v. Holland.
- Brabantse woorden.
- Oud oude papieren.

Idem. Jaar 1961

n° 1 en 2

- 50 jaar eigen schoon.
- De folklore van het Brabantse boerenleven.
- De broederschap van de H. Donatus te Merchtem.
- De vloer.
- Van Brabantse gemeenten in oude Duitse geschriften.
- Inkomsten van de kosterij van Brussel in de 15e eeuw.
- Was Alpeide van Hoegaarden de dochter van Erleboud en de kleindochten van Karel de Eenvoudige ?
- Het smedenambacht.
- Bijdrage tot de geschiedenis van Vrouwenpark.
- Bijdrage tot de geschiedenis van de Leuvense universiteitsbibliotheek.

- Brabantse woorden en kroniek.
- Uit oude papieren.

n° 3 en 4

- Mansionarri, Meiseniers of Kossaten.
- Brouwerijen en brouwers van oud Brussel.
- Uit oude papieren.
- De kruis-bolboog te Tienen.
- Het smedenambacht te Leuven.
- Bijdrage tot de geschiedenis van Vrouwenpark.
- Raadsels en spreekwoorden.
- De pastoors van Kobbegem uit de 17e en 18e eeuw.
- De voormalige scheysputten van kalkzandsteen te Vorst.
- Goetsenhoven.
- Meiseniersrechten.
- Brabantse woorden.
- Brabantse kroniek.

n° 5, 6 en 7

- Hermanus De Munck (1681-1712).
- De oudst gekende pastoor van Neder-Heembeek was een ketter.
- Uit oude papieren.
- Stamboom van de familie Van Hagendoren uit Hoegaarden.
- Het smedenambacht te Leuven.
- De oprichting van de Priorij te Zevenborren.
- Het kleine orgel in Brabant einde 17e en begin 18e eeuw.
- Brabantse woorden.

n° 8, 9 en 10

- Z.E.H. Pastoor Delestré 80 j. (levensschets, bibliografie, en gedichtenbundel).
- Amelgem.
- Uit oude papieren.
- Brabantse kroniek (waarin de familiegilde "De Gulden Lelie" uit Hoegaarden).

n° 11 en 12

- Opzoekingen over neolithische nederzettingen in de streek van Halle.
- Brouwerijen en brouwers van oud Brussel.
- Razernijbezwering in het Hageland in de 19e eeuw.
- Jan Dillingen, orgelbouwer van Trier en de abdij van Averbode.
- De melaatsheid te Dworp.
- Het smedenambacht te Leuven.
- Brabantse woorden.
- Uit oude papieren.

Idem. Jaar 1962

n° 1 en 2

- De schepenbank van Zelem.
- Waar stond het Hof te Pamel.
- Leuvense kunstenaars.

→ wordt vervolgd →

De Gtate

 iljoenen jaren geleden, toen de mens nog niet op aarde was verschenen, traden ^{ingevolge} de overvloedige regens en de onophoudelijke sneeuwvlagen, de rivieren aanhoudend buiten hun oevers. Hun loop werd onduidelijk en een reeks zijarmen ontstonden, zodat de omtrek met moerassen werd overdekt. Dieper en dieper stroomde het water ons land binnen en weldra werden Vlaanderen, het Westerdeel der Provincie Antwerpen en Noord-Brabant overstroomd. Door de voortdurende grondinzakkingen breidde het water zich weldra tot Leuven uit. Daar ontstond een inham. Rond Tienen en Woegaarden werden twee armen gevormd, ongeveer daar waar zich nu de Grote en Kleine Gtate bevinden.

In het begin van het tijdvak waarin we nu leven, we noemen dit het „Iooloceen“ (het beslaat nog maar 10.000 jaar), trok het water zich terug tot ongeveer op de hedendaagse kustlijn. Dan begonnen de bossen zich langzamerhand uit te breiden. In het Gtatedal te Woegaarden, waar zich nu de malse weiden bevinden, heult eens de zee gestroomd en moest deze zich niet hebben teruggetrokken, dan zouden onze voorouders misschien vissers en zeevaarders zijn.

geworden in plaats van brouwers en landbouwers. De linkerzijde van de tweearm was gelegen waar nu de Grote Gte vloeit. Deze heeft in de loop van de geschiedenis een belangrijke rol gespeeld. Zij ontspringt bij Perwez in Zuid-Brabant, vloeit door Geldenaken, Hoegaarden, Tienen, Oplinter, Weerlinter, Drieslinter en Budingem. Daar vloeit zij samen met de Kleine Gte. Verder vloeit zij langs Greetbets en Halen, om dan in de Demer uit te monden.

De Grote Gte heeft een totale lengte van 51 km en snijdt Hoegaarden middendoor over een afstand van ca. 6 km. Op het grondgebied van Hoegaarden neemt zij de Panisbeek (Paenloysbeke: brouwerijbeek) op, komende van Outgaarden en ook de Schoorbeek of Wermbeek. Deze laatste beek ontspringt voorbij Sluizen en vloeit langs Halst en Werm. Bij het klooster komt zij in de Gte terecht. Het water van de Wermbeek was zeer vermaard voor het brouwen van het malse bier. Dat was de reden waarom Charles Van Werum zijn brouwerij dicht bij de Gte oprichtte en haar de naam „Brasserie de la Gte" gaf.

De meeste plaatsen zijn ontstaan in de nabijheid van waterlopen, die voor de eerste bewoners van kapitaal belang waren. Dat was ook het geval voor Hoegaarden. De Gte speelde vroeger een voorname rol. Zij bood op het gebied van Hoegaarden alleen waterkracht aan vier molens, de molen van Steenbergem (of Grote molen), de Kloostermolen (of Kleine molen), de Bullekomse molen en de Wolfsmolen aan de grens van Tienen.

In de dertiende eeuw verzekerde zij de handel te water met Dierst, Aarschot, Mechelen en Antwerpen. In een bepaald jaar werden er op de Gte 200 à 300 schepen waargenomen, die orduin, leien, graan, bier, tapijten en steenkool vervoerden. Een reis naar Antwerpen duurde

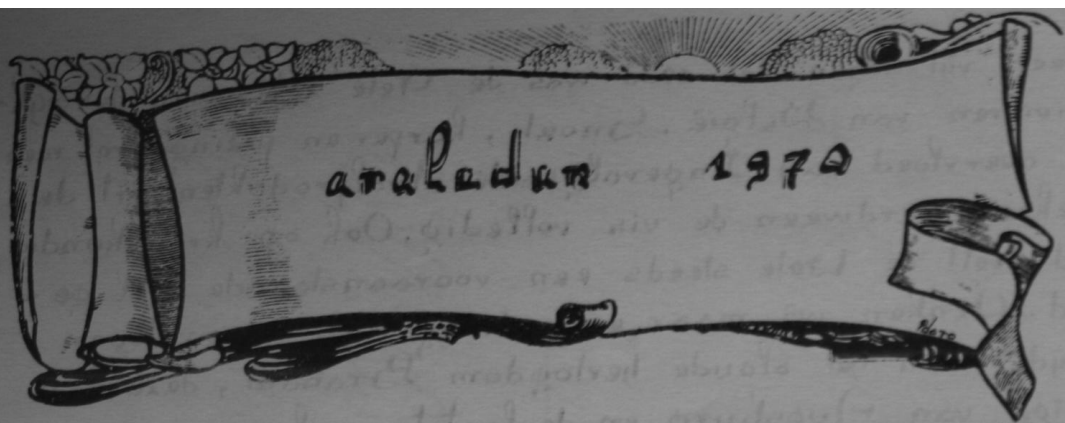
ongeveer vijf dagen. Tot 1900 was de Crete zelfs een der rijkste rivieren van België. Snel, karper en paling trof men er in overvloed aan. Ingevolge de afvalprodukten uit de fabrieken, verdween de vis volledig. Ook op krijgskundig gebied heeft de Crete steeds een vooraanstaande rol gespeeld. Denken wij maar eens terug aan de oorlogen ten tijde van het aloude hertogdom Brabant, deze van de Liga van Nijmegen en de laatste oorlogen.

Dat de Woegardiërs veel belang hechtten aan de Crete, wordt aangetoond door de namen die zij aan hun stichtingen schonken, zoals: Brasserie de la Crete, Sucrerie de la Crete, Welomanes de la Crete, Moulin de la Crete, Grand Prix de la Crete, enz...

De Crete was de Woegardiërs niet altijd even welge-zind. Als de Crete bij hoog water uit haar bedding trad, stond de ganse Noerte onder water en moesten de mensen zich met vloten en kleine bootjes behelpen. De overstromingen van januari 1891 illustreeren dat voldoende. Het ganse Crete-dal was overstroomd. Het water reikte op sommige plaatsen tot op 2 m hoogte. Koeien verdronken in de weiden. De mensen moesten in allerijl naar hun kamers en zolders vluchten. Dagenlang bleef het water op deze hoogte. Het bootjes en vloten moesten de levensmiddelen aangebracht worden. In de brouwerij Van Nerum konden de dieren op het nippertje gered worden.

De Crete had ook een zekere aantrekkingskracht op oud en jong. De ouderen gingen er in 't geniep vissen, verliet de paartjes wandelden langs de stille waterkant. Sommige Woegardiërs die te fel in 't glas hadden gekeken, werden door een koud bad in de Crete weer nuchter.

Bibliografie: eigen schoon xxxi jg, nr 11 en 12; xxxii jg nr 5
geschiedenis van Woegarden, vander velpen, pr. blz 13

de heer thomas, ohain
drukkerij fourie, hoegaarden
brouwerij pietaerts, tienen
de grote brouwerijen van hougaarde, n.v., hoegaarden
bierhandel finoulst marcel, hoegaarden
bank van brussel, agentschap van en le hoegaarden
de heer doperé, ingénieur, hoegaarden
de heer lochie altons, outgaarden
de gulden lelie, vzw, hoegaarden
de heer waicher julien, brussel
de heer thomas, directeur agentschap bank van brussel, hoegaarden
mevrouw julia tritsmans, hoegaarden
de heer hubert van nerum, brussel
de heer en mevrouw rana gilis-vandegoor, apotheker, tienen
de heer dehtenre p., advocaat, brussel
de heer en mevrouw h. maas-slas, zavelborre-overijse
de heer jean siméons, brussel
de heer en mevrouw h., robert morren-toukaerts, tienen
de heer stes danis, geneesheer, brussel
de heer fillé marcel, hoegaarden
de heer stockmans emiel, hoegaarden
de heer dotremont léon, hoegaarden
de heer vander molen, tienen
de heer en mevrouw lodewyckx l., geneesheer, hoegaarden
juffrouwen van winkel, hoegaarden
eerwaarde heer dekan vanderhasselt, hoegaarden
mevrouw ph. dotremont, brussel
mevrouw georgus vander molen, hoegaarden
de heer dayers, geneesheer, halchteren
de heer emile lodewyckx, hoegaarden
de heer en mevrouw jacques georgus-louyn, hoegaarden
de heer addy smats, tienen
de heer en mevrouw a. boots-boesmans, postenvanger, hoegaarden
de heer p. bail, hoegaarden
de heer hollanders de oudaraan paul, kerbaek-lo
de heer dubot marcal, vossem
de heer dodion maurice, muizen
mevrouw varvoort, j., hoegaarden
juffrouw meeuwens, hoegaarden

mevrouw dewinter - golfin, hoegaarden
 mevrouw loze, h., hoegaarden
 de heer decoster, geneesheer, hoegaarden
 de heer hettich, burgemeester van hoegaarden
 de heer jubin, f., hoegaarden
 de heer lotiers, a., hoegaarden
 de heer pierlat, g., substituut aan het hof van beroep van gent, hoegaarden
 de heer sevenants, r., hoegaarden
 de heer veroeveran, hoegaarden
 de heer smets august, hoegaarden
 de heer stockmans element, hoegaarden
 de heer hubert jules, hoegaarden
 de heer moral georges, hoegaarden
 de heer girouille albert, hoegaarden
 de heer dupont georges, tienan, ere-burgemeester van tienan
 tale-shop, evere
 de heer evrard xavier, heerbergen
 de heer maenhout lodewijk, luitenant ter zee van eerste klasse, brussel
 de heer van bentenryck pierre, leuven
 de heer delmotte m., zakenman, hoegaarden
 de heer hermans p., hoegaarden
 juffrouw hermans mariette, hoegaarden
 de heer van hoot jan, hoegaarden
 de heer eipers arnold, brussel
 de heer van narum, emile, technisch ingenieur, horbeek-lo
 de heer vandenbergh louis, brussel
 de heer rowie edgar, apotheker, tienan
 de heer delmulle, dokter, hoegaarden
 de heer knap, architect, tienan
 de heer van sailly jimmy, kunstfotograaf, brussel
 de heer verreth, kommandant, brussel
 de heer van bever, hoegaarden
 de heer lewin max, voorzitter adict, brussel
 de heer loosen willem, geneesheer, leuven
 de heer wuyts, j., koningsloo - vilvoorde
 de heer bottemans louis, ambassadeur van België, brussel
 de heer de greef dominique, kapitein ter zee, brussel
 de heer van nerum gustave, montpellier
 de heer billen, j., geneesheer, hoegaarden
 de heer vandermolén, tienan
 de heer van stiphout, j., fonomatic, tienan
 de heer snoeckx, j., oosterzele
 de heer tobe joseph, gent
 de heer van nerum raoul, brussel
 de heer jean guérin, zétrud-lumay
 de heer henot eddy, tienan
 de heer en mevrouw medoers armand, mechelen
 de heer stockmans leopold, hoegaarden

heren

dames

kinderen

gekleed in het huis

BULLENS CHAREL

30 Koningin Astridstraat

Hoegaarden

FOLINALE

14 Veemarkt

Tienen

het huis der fotografie

tf 016/84265

grote keuze

laagste prijs

prima service

extra voordelen voor onze klanten

HOUGARDIA

uit sympathie

Voor de lekkere bieren van Hoecht

waters

en Hoegaards Bier

Das Ale

wendt u tot

FINOULST

MARCEL

79 Nermstraat Hoegaarden

Alle soorten kolen

1886 - 1969

Koop uw meubelen

gordijnen

draperiën

Bij vakmensen

daarom EEN adres

MANNAERTS - RUELENS

68 Doelstraat
Hoegaarden
t 016/76.385

zegels

vakantie en reizen

gezinszegels

Brood - en banketbakkerij

specialiteiten van suikertaarten

grote keus van doopsuiker en doopdozen

SWINNEN - VAN HULST

5 Arthur Putzeysstraat

Hoegaarden

men bestelt ten huize

t 016/76.177

Benzine
alle banden
herstellingen

garage

Jos. WUESTENBERGS

016/762.78

Ernest Ourystraat 28

Hoegaarden

De goede karamellen Casar
Zijn alleen in het museum verkrijgbaar

In Alfred's advertenties
doet uw zaak rondere

Beenhouwerij - Charcuterie
MAURICE VAN MAELE - WYSEUR

8 Gemeenteplaats

tf 016/76.279

Hoegaarden

Bronwaters

Claudfontaine

Vichy

Evian

Vittel

Bierhandel

R. PIERAERTS

7 Torsinplaats

Tienen

tf 016/81048